

domorodnega prebivalstva v slovanski kulturi sem že na drugem mestu izrazil svoje mnenje. Nesporno je, da imamo ob prihodu Slovanov opraviti tudi z domorodnim prebivalstvom. Vendar pa je najbolj nujno, ugotoviti ob takih predpostavkah najprej kulturo tega domorodnega prebivalstva sploh, nato šele iskati elemente te kulture v slovanskem inventarju. Ali se ne zdi tudi avtorju razprave čudno, da je slovanska kultura VII. stoletja docela drugačna kot ona iz X. stoletja? Kje je mogoče, že danes izvajati genetično povezavo med njimi na temelju tipologije? On pa kljub temu in ne oziraje se na to povezuje kulturne skupine domorodcev pred n. e. s slovansko kulturo ne VII., temveč X. stoletja. Seveda bo prej ali slej potrebno upoštevati tudi materialno kulturo domorodnega prebivalstva iz časa preseljevanja narodov in prihoda Slovanov, toda šele tedaj, ko bo vzpostavljena časovna in materialna kontinuiteta. To je pa možno le postopoma, ne pa skokoma, kakor to dela avtor. Če bi pritegnil njegovemu načinu, bi bila tudi neolitska tripolska kultura Ukrajine čisto slovanska.

Kljub nerealnim sklepom in napakam, ki so se avtorju vrinile, je njegova razprava zanimiva in tudi koristna, ker je zbral dokaj gradiva in podal tudi koristen splošen pregled.

Djurdje Bošković: *Problem slovenskog hrama u Ptuj* (Srpska akademija nauka, Starinar, organ Arheološkog instituta SAN, Nova serija, Knjiga I, Beograd 1950, str. 39—46, 7 slik v tekstu in francoski povzetek).

V zvezi z anketo, ki jo je sprožila leta 1949 Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani glede menenja, ali je 1946—47 odkopani in odkriti objekt na Ptujskem gradu slovansko svetišče, kakor ga je označil J. Korošec, ali pa pripada objekt drugemu času in ima tudi drugo funkcijsko vlogo, je bil med drugim povabljen tudi avtor gornje razprave, da izreče svoje mnenje. Svoje poglede je podal po ogledu objekta Slovenski akademiji in jih končno tudi objavil.

Avtor skuša reševati in razložiti vso problematiko kot arhitekt. S tega gledišča tudi odgovarja na vprašanja. V svojih opazovanjih in razlagah je na mnoge točke odgovoril izredno bistroumno. Seveda bi pogosto bilo lahko tudi več možnosti odgovorov, kot jih je trenutno zajel avtor. Nesporno je, da so mnoge njegove opazke povsem primerne in tudi točne, čeprav bi jih bilo možno razlagati včasih tudi drugače, kar se mi pa trenutno zdi še preuranjeno. Toda čeprav je avtor navedel celo vrsto pomislekov, vendar v svojem sklepu ni povsem ovrigel hipotezo, ki jo je postavil Korošec. Avtor sicer omenja, da so mnogi podatki nasprotni, vendar pa med drugim dopušča tudi možnost, da je objekt slovanskega izvora in da je lahko imel funkcijsko vlogo svetišča.

Avtorjevo sklepanje na temelju samega objekta je bilo nekoliko zakasnelo, kar pa seveda nikakor ni njegova krivda. Kakor sam povč, je mogel obiskati Ptujski grad šele avgusta 1949. leta, t. j. točno 2 leti potem, ko je bil objekt povsem odkopan. Če pa upoštevamo, da je objekt dokaj trpel zaradi neurij in nalivov že leta 1947, ko ni bil še niti provizorično zaščiten, ni čudno, da je bil lahko tudi vtis na avtorja razprave nekoliko drugačen,

kakor pa če bi bil imel priložnost obiskati objekt tedaj, ko so ga še odkrivali, ali vsaj takoj po odkritju. S tem nočem trditi, da bi se v resnici mnenje avtorja bistveno spremenilo. Vsekakor je za sedaj vprašanje tega objekta še vedno odprto, akoprav se pojavljajo tudi nekatere druge hipoteze.

Svojo razpravo je avtor ilustriral tudi z raznimi skicami, ki jih je napravil na mestu samem. Pri tem bi pa opomnil, da skica v sl. 1 ni povsem točna, ne glede na dimenzije, ki jih avtor brez merskih pomagál tudi ni mogel pravilno oceniti. Toda kar se tega tiče, je mogoče kontrolirati lego objektov po planih Klemenca in Korošca, ki sta objavila gradivo. Vsekakor napačno pa je postavljen od avtorja suponirani zid na desni strani skice, ki ga v resnici ni in kolikor je bilo mogoče ugotoviti, tudi ni obstajal, čeprav avtor domneva, da je tam moral biti. Takšno gledanje je povsem zgrešeno.

V zaključku svoje razprave poudarja avtor, da je treba objekt skrbno zavarovati zaradi njegovega znanstvenega pomena in zaradi nadaljnega študija. Omeniti moram, da so to zahtevo postavili tudi vsi drugi znanstveniki, ki so se udeležili ankete. Vendar pa od leta 1947, ko je bila takoj po izkopavanju izdelana le provizorična zaščita, do danes, t. j. do leta 1952, ni nič storjenega.

Draga M. Garašanin: Nova nalazišta okoline Beograda u dolini Save (Srpska akademija nauka, Starinar, organ Arheološkog instituta SAN, Nova serija, Knjiga I, Beograd 1950, str. 109—112, 6 slik v tekstu in francoski povzetek).

Avtorica nam v svojem članku poroča o novo odkritih najdiščih s področja Beograda v dolini Save. To so prazgodovinska naselbina na najdišču Rt v Železniku, rimska utrdba na najdišču Kalemi v Železniku, prazgodovinska naselbina v Žarkovu in prazgodovinska naselbina na Čukarici. Prispevek, ki ga nam daje avtorica, je bolj topografske narave, ker imenovana najdišča doslej sploh še niso bila znanstveno raziskana. Zato utemeljuje tudi svoje sklepe pri opredeljevanju le s slučajno najdenimi predmeti. Tako vzporeja prazgodovinsko naselbino na najdišču Rt v Železniku paralelno z najmlajšo fazo v Vinči, kar je po slučajno najdenih fragmentih tudi povsem točno, vendar to ne izključuje možnosti, da ta naselbina ni mogla obstajati tudi poprej. O rimski utrdbi na Kalemi v Železniku, katero omenjata že Kanitz in Miličević, sodi avtorica, da tu ni bila navadna naselbina, temveč kastel, ki ga skuša po obliki datirati v čas pozno rimskega cesarstva, čeprav so tam našli tudi mnoge druge predmete, kakor zgodnejše novce in sarkofag, ki ga je možno datirati celo v II. stoletje. Vsekakor bo možno podrobneje odgovoriti šele po sistematičnih raziskovanjih na tem mestu. Za prazgodovinsko naselbino v Žarkovu domneva avtorica na temelju profila ob cesti in nekaterih slučajno najdenih fragmentov keramike, da sta tu dve plasti, od katerih se da starejša paralelizirati s starejšo, druga pa z mlajšo vinčansko fazo. Tudi prazgodovinsko naselbino na Čukarici je mogla avtorica na temelju nekaterih fragmentov keramike postaviti le v mlajšo vinčansko fazo.